

T: Źródła i gałęzie prawa

Proszę na podstawie udostępnionych treści przygotować notatkę z lekcji oraz wykonać zadanie domowe.

GAŁĘZIE PRAWA

Definicja: Prawo konstytucyjne

Zespół norm dotyczących m.in. podstawowych zasad ustroju politycznego i ekonomicznego państwa, organizacji władz publicznych, sposobu ich powoływania, kompetencji i odpowiedzialności oraz praw i obowiązków obywatelskich. Podstawowym aktem normatywnym w tym zakresie jest konstytucja, regulacje szczegółowe znajdują się w ustawach. Można wśród nich wymienić np.: Kodeks wyborczy, ustawy o partiach politycznych, Trybunale Konstytucyjnym, Radzie Ministrów.

Prawo cywilne

Definicja: Prawo cywilne

Jedna z podstawowych gałęzi prawa prywatnego, wywodząca się z prawa rzymskiego. Prawo cywilne reguluje stosunki prawne między równymi sobie podmiotami, którymi mogą być na przykład osoby fizyczne lub osoby prawne. Dotyczy stosunków majątkowych i niemajątkowych, a także chroni dobra osobiste (np. zdrowie, cześć, dobre imię, twórczość artystyczna).

Podział prawa cywilnego

Prawo cywilne:

- część ogólna,
- prawo rzeczowe,
- prawo zobowiązań,
- prawo spadkowe.

Najważniejsze zasady prawa cywilnego:

- równości stron,
- ochrony własności,
- swobody umów,
- ochrony działających w dobrej wierze,
- ochrony praw nabytych,
- ochrony dóbr osobistych.

Prawo cywilne można także podzielić na:

- prawo cywilne materialne,
- prawo cywilne procesowe,
- prawo cywilnego postępowania egzekucyjnego.

W polskim prawie najważniejsze akty normatywne dotyczące prawa cywilnego to:

- ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. - Kodeks cywilny,
- Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego.

Prawo rodzinne

Definicja: Prawo rodzinne

Wywodzi się z prawa cywilnego. Reguluje ono kwestie dotyczące zawierania małżeństw, separacji i rozwodów, relacje (także majątkowe) między małżonkami, między rodzicami a dziećmi oraz kwestie przysposobienia (adopcji). W polskim prawie kwestie te reguluje ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy.

Prawo handlowe

Definicja: Prawo handlowe

Gałąź prawa wyodrębniona z prawa cywilnego. Określa rodzaje spółek handlowych, zasady ich tworzenia i działania. W polskim prawie przepisy te zostały wyodrębnione w ustawie z dnia 15 września 2000 r. Kodeks spółek handlowych.

Prawo pracy

Definicja: Prawo pracy

Gałąź prawa obejmująca relacje między pracodawcami a pracownikami, regulująca zasady działania organizacji pracodawców i pracowników, zasady zawierania układów zbiorowych oraz zasady prowadzenia sporów zbiorowych.

Podstawowe zasady prawa pracy:

- każdy ma prawo do podjęcia pracy;
- każdy ma swobodę nawiązywania stosunków pracy;
- każdy ma prawo do wolności pracy, tzn. ma prawo do zerwania stosunku pracy;
- pracodawca ma obowiązek poszanowania dóbr osobistych pracownika;
- pracownicy powinni być traktowani równo;
- nie wolno dyskryminować pracowników ze względu na rasę, płeć, wyznanie itp.;
- pracownik ma prawo do godziwego wynagrodzenia;
- państwo ma obowiązek chronić uprawnienia pracowników;
- pracownicy i pracodawcy mają prawo tworzyć i przystępować do organizacji zawodowych;
- pracownicy mają prawo do partycypacji w zarządzaniu firmą w zakresie spraw dotyczących ich osobiście.

Najważniejszym aktem polskiego prawa pracy jest ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. - Kodeks pracy.

Prawo karne

Definicja: Prawo karne

Normuje kwestie odpowiedzialności za czyny zabronione oraz stosowanie sankcji przez państwo. Czyny zabronione to **przestępstwa** (czyli czyn zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia, bezprawny, zawiniony i społecznie szkodliwy w stopniu wyższym niż znikomy) lub **wykroczenia** (czyn społecznie szkodliwy, zabroniony przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia pod groźbą kary aresztu, ograniczenia wolności, grzywny do 5000 złotych lub nagany).

Przestępstwa	
Występki – czyny zagrożone grzywną powyżej 30 stawek dziennych, karą ograniczenia wolności albo karą pozbawienia wolności przekraczającą miesiąc (art. 7 § 3 Kodeksu karnego).	Zbrodnie – czyny zagrożone karą pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3 albo karą surowszą.

Prawo karne obowiązujące w Polsce dzieli się na:

- materialne - ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny;
- procesowe - ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks postępowania karnego;
- wykonawcze - ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny wykonawczy.

Najważniejszymi aktami prawnymi dotyczącymi wykroczeń są:

- ustawa z dnia 20 maja 1971 r. – Kodeks wykroczeń;
- ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. – Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia.

Prawo administracyjne

Kliknij, aby uruchomić podglądKliknij, aby uruchomić podgląd

Dobry urząd to wykształceni urzędnicy

Korytarz w urzędzie, domena publiczna

We współczesnym państwie jest to bardzo rozbudowana i zróżnicowana wewnętrznie gałąź prawa (obejmująca m. in. prawo: lowieckie, morskie, lotnicze, oświatowe, budowlane). Jej zasadniczą cechą jest to, że jedną ze stron stosunku prawnego jest organ administracji państwowej. Prawo administracyjne w części materialnej zawarte jest w ustawach regulujących poszczególne obszary życia społecznego, natomiast część formalna została uregulowana w ustawie z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego.

Główne zasady postępowania administracyjnego określone w Kodeksie postępowania administracyjnego:

- praworządności;
- prawdy obiektywnej;
- prowadzenia postępowania w sposób budzący zaufanie jego uczestników do władzy publicznej;
- pogłębiania świadomości i kultury prawnej obywateli;
- informowania stron i pozostałych uczestników postępowania;
- przekonywania;
- szybkości i prostoty postępowania;
- ugodowego załatwiania spornych spraw administracyjnych;
- pisemności;
- dwuinstancyjności;

- sądowej weryfikacji decyzji ostatecznych.

Źródła prawa powszechnie obowiązującego w Polsce

Art. 87 Konstytucji RP wskazuje na następującą hierarchię źródeł prawa powszechnie obowiązującego w Polsce:

Hierarchia aktów prawnych w Polsce

Konstytucja, ratyfikowane umowy międzynarodowe, ustawy, rozporządzenia, akty prawa miejscowego, akty wewnętrzne

Organy publikacyjne

Niezbędnym warunkiem obowiązywania aktu normatywnego w państwie prawnym jest jego zamieszczenie w oficjalnym organie publikacyjnym. W Polsce akty normatywne ogłaszane są w różnych organach publikacyjnych.

DZIENNIK USTAW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Warszawa, dnia

r. **Nr**

Nagłówek Dziennika Ustaw

Obecnie akty normatywne publikowane są w wersji elektronicznej.

Przydatne w analizie aktów normatywnych są także zbiory orzecznictwa, obejmujące na przykład orzeczenia Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego czy Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości. Bardzo praktyczny jest dostępny w Internecie System Informacji Prawnej Sejmu RP.

Zad. domowe

Jakie znaczenie dla funkcjonowania państwa ma przyjęta hierarchia aktów prawnych? Uzasadnij swoją odpowiedź.